

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ
«НЕОФИТ РИЛСКИ»
ФАКУЛТЕТ ПО ПЕДАГОГИКА

ФОНД
НАУЧНИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ

Седма международна научна конференция "Съвременното образование – условия, предизвикателства и перспективи"

*14 – 16 юни 2019 година
Хотел „Орбита“ - Благоевград*

*Конференцията се организира със съдействието на Фонд „Научни изследвания“
по Договор № КП-06-МНФ/16*

Редакционна колегия:

Доц. д-р Траян Попкочев
Доц. д-р Красимира Марулевска
Проф. д-р Соня Петровска
Проф. д. п. н Елена Яковлева
Проф. д. н. Яна Мерджанова
Проф. д. н. Сийка Чавдарова – Костова
Проф. д. н. Клавдия Сапунджиева
Проф. д. п. н. Наталия Иванова
Проф. д-р Даниела Илич
Проф. д. н. Добринка Тодорина
Проф. д-р Невена Филипова
Доц. д-р Тонча Јукич
Доц. д-р Даниела Томова
Доц. д-р Мая Сотирова

ISBN: 978-954-00-0200-2

Благоевград, 2019

ЮЗУ „Неофит Рилски“

Всички текстове и статии, публикувани в този сборник, са плод на авторски труд и проучване. Тяхното съдържание е обект на авторско право по смисъла на Закона за авторското право и сродните му права (ЗАПСП).

Използването на авторските материали от сборника без изричното им писмено съгласие е забранено.

Всеки посетител на уебсайта има право да цитира информация от сборника, но само и единствено при изричното условие да цитира източника и да постави активен линк към него, ако цитирането или споделянето става онлайн или да посочи източника, ако цитирането или споделянето е офлайн.

СЪДЪРЖАНИЕ

ДОКЛАД / АВТОР	СТР.
ДЕТСТВО В УСЛОВИЯ НА ПОСТМОДЕРНОСТ <i>Доц. д-р Траян Попков</i>	5
CREATIVITY IN EDUCATION <i>Тонџа Јukić</i>	11
PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE TEACHERS IN MACEDONIA - SITUATION AND PERSPECTIVES <i>Sonja Petrovska, Despina Sivevska, Biljana Popeska, Jadranka Runceva</i>	17
СЕТЕВОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ УЧРЕЖДЕНИЙ ОБЩЕГО И ПРОФЕСИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ПРИ ПОДГОТОВКЕ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ <i>Елена Яковлева</i>	25
ФИЛОСОФСКОТО САМООПРЕДЕЛЯНЕ НА СЪВРЕМЕННОТО ОБРАЗОВАНИЕ – МЕТОДОЛОГИЧЕСКО УСЛОВИЕ, ДУХОВНО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО, МЕТОДИЧЕСКА ПЕРСПЕКТИВА <i>Яна Рашева – Мерджанова</i>	30
ОБРАЗОВАНИЕТО КАТО ЦЕННОСТ И ЦЕННОСТИТЕ В ОБРАЗОВАНИЕТО - СЪВРЕМЕННИ ДИСКУРСИ <i>Сийка Чавдарова – Костова</i>	43
ВЪЗПИТАНИЕТО НА ЧОВЕКА НА ХХІ ВЕК <i>Клавдия Сапунджиева</i>	49
ВОЛОНТЕРСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ В ГОСПИТАЛЬНЫХ УСЛОВИЯХ И РАЗВИТИЕ ИХ ПРОФЕСИОНАЛЬНОЙ МОТИВАЦИИ <i>Наталия Иванова, Мария Виноградова, Елена Тимошина</i>	57
MUSICAL FORMS CURRICULUM AND ITS SIGNIFICANCE FOR THE ANALYTICAL APPROACH TO A MUSICAL SCORE <i>Danijela Ilić</i>	64
CONTEMPORARY STRATEGIES FOR TEACHING AND LEARNING AT ACADEMIC TEACHING <i>Snezana Jovanova-Mitkovska</i>	68
МЕТОДЪТ НА ВЪЗПИТАНИЕ И ТЕРАПИЯ ЧРЕЗ ИЗКУСТВО В УНИВЕРСИТЕТА В БЪЛГАРИЯ <i>Нели Бояджиева</i>	74
INTERCULTURAL SCHOOLS NEED OF MODERN SOCIETY <i>Daniela Koseva, Snezana Mirascieva</i>	80
МОДЕЛИТЕ НА ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ 21 ВЕК И КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ НА УЧИТЕЛИТЕ <i>Вяра Гюрова</i>	85
INCLUSION IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE <i>Sonja Petrovska, Despina Sivevska, Jadranka Runceva</i>	92
ПРИБИЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ – ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИИ <i>Пелагия Терзийска</i>	103
СЪВРЕМЕННИ АСПЕКТИ НА ОЛИМПИЙСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ В УЧИЛИЩЕ В ИЗВЪНКЛАСНИТЕ ФОРМИ <i>Даниела Томова</i>	110

ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ФИЛОСОФИЯ КАТО МЕТОДИЧЕСКО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО	115
<i>Петя Панайотова</i>	
ECOLOGICAL EDUCATION AND UP BRINGINGIN FUNCTION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT FROM AN ANGLE OF SOCIO- ENVIRONMENTAL VIEW	128
<i>Snezana Veselinovska, Snezana Kirova</i>	
DIDACTIC ISSUES IN HIGHER EDUCATION AND THE FUTURE DEVELOPMENT OF SOCIETY	133
<i>Snezana Mirascieva, Daniela Koceva</i>	
INTEGRATING THE CREATIVE ACADEMIC WRITING WITHIN THE CURRICULA	137
<i>Marijana Dimitrova</i>	
METAPHOR AND ABSTRACT VOCABULARY ACQUISITION IN TEFL	144
<i>Milena Levunlieva</i>	
РОЛИТЕ НА МАЙКАТА И БАЩАТА ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА УЧЕНИЦИ И СТУДЕНТИ	151
<i>Йорданка Николова</i>	
ИЗГРАЖДАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ У БЪДЕЩИТЕ УЧИТЕЛИ ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЯ И РАЗВИТИЕ НА ТАЛАНТЛИВИТЕ ДЕЦА	159
<i>Добринка Тодорина</i>	
ПОДГОТОВКАТА НА УЧИТЕЛИТЕ НА 21 ВЕК ЗА СОЦИАЛНИТЕ И ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ИМ РОЛИ	163
<i>Вяра Гюрова, Румяна Гьорева</i>	
TEACHER PERCEPTIONS FOR USING COMPUTER AND MEDIA LEARNING (ICT) IN MACEDONIAN LANGUAGE TEACHING CLASS IN PRIMARY EDUCATION	170
<i>Sadudin Sadiki, Goran Spasovski</i>	
АКАДЕМИЧНОТО ПИСАНЕ В ТЪРСЕНЕ НА МЕТАФОРИ: ДЕМОКРАЦИЯТА	179
<i>Веска Гювийска</i>	
ДИГИТАЛНАТА КОМПЕТЕНТНОСТ НА БЪДЕЩИТЕ УЧИТЕЛИ	182
<i>Николай Цанков</i>	
СОЦИАЛНО-ЕМОЦИОНАЛНО УЧЕНЕ И ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ	193
<i>Лиляна Стракова</i>	
PROFESSION TEACHER AS A PART OF MODERN SOCIETY	204
<i>Irena Kitanova</i>	
PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE TEACHER-HISTORIAN	208
<i>Verica Josimovska</i>	
METHODOLOGICAL PRACTISE AND DEVELOPMNET OF COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS	212
<i>Snezana Jovanova – Mitkovska, Biljana Popeska</i>	
ОБУЧЕНИЕТО ПО ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО КАТО ЕЛЕМЕНТ ОТ STEM ОБУЧЕНИЕТО В НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ	220
<i>Георги Иванов, Ангелина Калинова</i>	
НОРМАТИВИ ЗА СПОРТНО-ТЕХНИЧЕСКИ УМЕНИЯ ПО ФУТБОЛ НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ ОСНОВНАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН	226
<i>Валери Цветков</i>	
ЕКСПЕРТИЗА НА КАЧЕСТВОТО НА ПРОФЕСИОНАЛНАТА ПЕДАГОГИЧЕСКА ПОДГОТОВКА НА СЪВРЕМЕННИЯ УЧИТЕЛ	230
<i>Красимира Марулевска</i>	

СПЕЦИФИКА НА ПРОФЕСИЯТА НА ДЕТСКИЯ УЧИТЕЛ В КОНТЕКСТА НА ЖИВОТО СЛОВО (ИЛИ ЗА УЧИТЕЛЯ КАТО СЛОВЕСНИК)	236
<i>Гергана Дянкова</i>	
ЗАКОНЪТ ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И КВАЛИФИКАЦИЯТА НА УЧИТЕЛЯ	241
<i>Блага Джорова</i>	
ПРИЕМСТВЕНОСТ МЕЖДУ ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ (теоретичен анализ)	251
<i>Невяна Докова</i>	
БЪЛГАРСКИЯТ МОДЕЛ НА ДЕ-ИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯТА НА ГРИЖАТА ЗА ДЕЦА	258
<i>Ева Жечева</i>	
ПРОЯВЛЕНИЯ НА ПАРАРОДИТЕЛСКА ГРИЖА В ОЦЕНКАТА НА ПЕДАГОГИЧЕСКИТЕ СПЕЦИАЛИСТИ	269
<i>Юлиана Ковачка</i>	
НРАВСТВЕНИ АСПЕКТИ НА ВЪЗПИТАТЕЛНОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ „ПРИЕМЕН РОДИТЕЛ – ПРИЕМНО ДЕТЕ“	276
<i>Вяра Цветанова</i>	
ПРОЕКТЪТ SCIENTIX И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА НА НОВОТО ВРЕМЕ	282
<i>Мария Браухле</i>	
КОМПЮТЪРНОТО МОДЕЛИРАНЕ В ОЦЕНКАТА НА НАЧАЛНИ УЧИТЕЛИ	285
<i>Радослава Топалска</i>	
ПРОУЧВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ОБУЧЕНИЕТО ПО „ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ“	290
<i>Янко Руменов</i>	
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА, ПОСТАВЕНИ ПРЕД ЧЕТЕНЕТО С РАЗБИРАНЕ ПРИ ЧЕТВЪРТОКЛАСНИЦИТЕ (КОЛИЧЕСТВЕН И КАЧЕСТВЕН АНАЛИЗ)	301
<i>Ива Стаменова</i>	
ПРОГНОЗИРАНЕТО В УЧЕБНО-ВЪЗПИТАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС ПО МАТЕМАТИКА В НАЧАЛНИТЕ КЛАСОВЕ	311
<i>Валентина Чилева</i>	
ПРОФЕСИОНАЛНИ РОЛИ И ФУНКЦИИ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИЯ СЪВЕТНИК И СОЦИАЛНИЯ РАБОТНИК В УЧИЛИЩЕ – СХОДСТВА И РАЗЛИЧИЯ	316
<i>Теодорина Милушева, Анета Рашиева</i>	
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА НА ПРОМЕНИТЕ В ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА УЧИТЕЛИТЕ	328
<i>Иглика Ангелова, Анна Мантарова</i>	
TEACHING METHODS IN ANALYSIS OF A TEXT IN CLASS TEACHING	339
<i>Irena Kitanova, Emilija Gjorgjeva</i>	
ФОРМИРОВАНИЕ У УЧАЩИХСЯ УНИВЕРСАЛНЫХ УЧЕБНЫХ ДЕЙСТВИЙ В ПРОЦЕССЕ РЕАЛИЗАЦИИ ФГОС	343
<i>Георгий Недюрмагомедов, Раиса Раджабова</i>	
ИНТЕНЗИВНИ МЕТОДИ ИЗПОЛЗВАНИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЕКСПРЕСИВНАТА РЕЧ ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК В НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ	350
<i>Мария Младенова</i>	
ПЕДАГОГИЧЕСКИ УСЛОВИЯ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО МЕЖДУ СЕМЕЙСТВОТО И УЧИЛИЩЕТО ПРИ ДЕЦАТА ОТ НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ	355
<i>Весела Божкова</i>	

СЪЩНОСТ НА КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ	362
<i>Гергана Божурска</i>	
ИНОВАЦИИТЕ В ОБУЧЕНИЕТО НА ПОДРАСТВАЩИТЕ – ОСНОВА НА СЪВРЕМЕННОТО КАЧЕСТВЕНО УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ	366
<i>Сергей Биров</i>	
ЛИДЕРСТВОТО В УЧИЛИЩЕ – ОРГАНИЗАЦИОНЕН ФАКТОР ЗА УСПЕШНО РАЗВИТИЕ	370
<i>Марияна Шехова - Канелова</i>	
ИНОВАТИВНИТЕ УЧИЛИЩА – СРЕДСТВО ЗА ПРИЛАГАНЕ НА КОМПЕТЕНТНОСТНИЯ ПОДХОД И ФОРМИРАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ В НАЧАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ	378
<i>Анета Благоева Марянска</i>	
ИНОВАЦИИ В ДЕЙСТВИЕ	382
<i>Юлия Ингилизова</i>	
ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИНТЕРАКТИВНИ МЕТОДИ, ТЕХНИКИ И ПОДХОДИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА В ПЪРВИ КЛАС	385
<i>Валентина Стоянова</i>	
ИНОВАТИВНИ УЧИЛИЩА В СЪВРЕМЕННОТО ОБРАЗОВАНИЕ ИНОВАЦИИТЕ – НЕОБХОДИМОСТ	389
<i>Валентина Стефанова</i>	
УРОЦИТЕ ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК ВЪВ ВТОРИ КЛАС – ИНОВАТИВНИ И ЗАБАВНИ	395
<i>Светла Писарева</i>	
СЪВРЕМЕННИ ТЕНДЕНЦИИ В ПРИРОДОНАУЧНОТО ОБУЧЕНИЕ В НАЧАЛНИЯ ЕТАП НА ОСНОВНАТА СТЕПЕН НА ОБРАЗОВАНИЕ	400
<i>Цветомира Иванова</i>	
ИНОВАЦИЯТА В СЪВРЕМЕННИТЕ БЪЛГАРСКИ УЧИЛИЩА И НЕЙНОТО ПРИЛОЖЕНИЕ В ЕТНОКУЛТУРНАТА СРЕДА	404
<i>Калинка Гайтанинчева</i>	
ИДЕИ НА МАРИЯ МОНТЕСОРИ ЗА САМООБРАЗОВАНИЕТО В УСЛОВИЯТА НА НОВИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ТЕХНОЛОГИИ	411
<i>Мария Спасова</i>	
ЧУЖДООЗИКОВОТО ОБУЧЕНИЕ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА ЧРЕЗ КУКЛЕНИ ЕТЮДИ	417
<i>Василена Спасова</i>	
КАРИЕРНОТО РАЗВИТИЕ В УЧИЛИЩЕ	423
<i>Ива Нанкова</i>	
ЯВЛЕНИЕТО „СУБКУЛТУРА“ НА ДЕТСКАТА ГРУПА В ПРЕДСТАВИТЕ НА ДЕТСКИЯ УЧИТЕЛ	427
<i>Мария Георгиева</i>	
РАВНИЩЕ НА САМОСТОЯТЕЛНОСТ НА 6-7-ГОДИШНИТЕ ДЕЦА ПРЕДИ ПОСТЪПВАНЕ В УЧИЛИЩЕ	435
<i>Янка Василева</i>	
ОБУЧЕНИЕ В МАТЕМАТИЧЕСКИ ПОНЯТИЯ С ПРИЛОЖЕНИЕ НА РЪЧНО ИЗРАБОТЕНИ МАТЕРИАЛИ ЗА УЧЕНИЦИ СЪС ЗАТРУДНЕНИЯ В ОБУЧЕНИЕТО, ПОСЕЩАВАЩИ ЧАСТНИ КЛАСОВЕ	442
<i>Кириакос Кирицопулос</i>	
УЧИЛИЩЕТО КАТО СРЕДА ЗА КОНСТИТУИРАНЕ НА ХИМЕРНИТЕ ГРУПИ	452
<i>Рая Димитрова</i>	

DIDACTIC ISSUES IN HIGHER EDUCATION AND THE FUTURE DEVELOPMENT OF SOCIETY

Prof. D-r Snezana Mirascieva, Doc. D-r Daniela Koceva
Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delcev" Stip

Abstract: Society continually evolves in parallel with technology development. Namely, society is in constant evolution due to the development of information and communication technologies, digital applications and social networks, which at the same time are frequently used by all kind of people, no matter their social status. In that sense, more questions about modern methods, tools and tools in higher education are actualized. But very little attention is paid to some key issues such as the goals, content and competences of higher education teachers, which will be discussed in this paper.

Key words: didactic, higher education, development, society.

ДИДАКТИЧЕСКИ ВЪПРОСИ ВЪВ ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ И БЪДЕЩОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩЕСТВОТО

Проф. д-р Снежана Мирасчиева, Доц. д-р Даниела Коцева
Факултет за образователни науки, Университет „Гоце Делчев“ Щип

Резюме: Обществото се развива едновременно со развитието на технологията. Именно, обществото е в постоянна еволюция с информационно-комуникационната технология, дигиталните апликации и социални мрежи които се ползват от различни хора едновременно без значение на техния социален статус. В тази посока се повдигат бройни въпроси за съвременни методи, инструменти и средства във висшето обучение. Но малко се отделя внимание на някои ключови въпроси като цели, съдържание както и компетенции на учителите във висшите училища. За това ще стане дума в този доклад.

Ключови думи: дидактика, висше образование, развитие, общество.

Въведение

Обществото се развива едновременно со развитието на технологията. Именно, обществото е в постоянна еволюция с информационно-комуникационната технология, дигиталните апликации и социални мрежи, които се ползват от различни хора едновременно без значение на техния социален статус. Влиянието на технологиите върху образованието е неизбежно. Адаптацията на информационно-комуникационните технологии, цифровите инструменти и приложения, социалните мрежи не само че са неразделна част от учебния процес, но са и средство за работа на педагогическите работници. В следствие на това, сама по себе възниква ситуация която предполага модернизирани на методите, формите и средствата за работа, както и стратегии в организирания възпитателно-образователен процес в институциите на всички нива. И докато технологичната страна на обучението се развива и променя бързо, появиха се редица емпирично проверени констатации които налагат нов модел на преподаване който променя ролята на учителя, но също така и ролята на този който се учи на всички образователни нива, включително и преподаването във висшите училища. В този смисъл са актуализирани редица въпроси за съвременните методи, средства и инструменти във висшето образование. Но много малко внимание се обръща на някои ключови въпроси като целите, съдържанието и компетенциите на учителите във висшето образование. А там, където се правят опити за определяне на компетенциите, цели и съдържанията са повърхностно или частично модифицирани което създава картина на непълнота, непоследователност и открива нови дилеми в областта на трите ключови въпроса в дидактиката, свързани с учебните програми, а това са: цели, съдържание и стратегии, но не от гледна точка на тяхното дефиниране, а от гледна точка на реда, който по същество е логичен и не толерира промяна.

Отговорът на въпросите защо, какво и как във висшето образование, от друга страна, е пътна карта за развитието на обществото в бъдеще. В раздела, който следва като основни въпроси излагаме: ясна представа за нашето разбиране за понятието дидактика в доклада, определяне на целта като понятие и същност, след това връзката със съдържанието и методите и процедурите. От особен интерес е въпросът за тяхната връзка и реда в учебните програми, който между другото е предмет на дидактически интерес.

Защо говорим за ключови дидактически въпроси

В доклада използваме термина *дидактика*, за да обозначим "изкуството или науката на преподаването" и следователно в съответствие с етимологичния смисъл на понятието, дефинираме дидактиката като изкуство на показване, привличане на внимание, което позволява нещо което просто не се показва или не може да бъде разбрано, да бъде видно, разбрано и признато. В съответствие с този първичен смисъл на думата, Дидактиката може да се определи като наука за такива действия на демонстрация, или по-скоро като урок за обучение - Дидактиката като теория на преподаването и възплъщение на преподавателското знание (Künzli 1998: 42).

Дидактиката може да бъде описана като един от трите вида знания за преподаване: наука за преподаване, дидактика и опит базиран на знанието. Тези три вида знания са обединени от техния обект на интерес (преподаване и учене в образователната система), но те имат различни интереси на знанието и съответно използват различни критерии или кодове за създаване и определяне на разликите между знанието което принадлежи (или не принадлежи) на специфичния тип познания.

През призмата на миналото

Мисията на качествена образователна система създава цели, които трябва да бъдат постигнати. Следователно, първа стъпка е въпросът какво означава понятието цел. Целта в по-широк смисъл на думата е очакваният резултат или повече или по-малко, повече или по-малко постоянни промени които настъпват в личността на ученика в резултат на дейностите в учебния процес. Факт е, че обобщението при определянето на образователните цели все още е една от характеристиките на учебните програми. Изобщо не може да се реализира никаква дейност. За това са необходими конкретни действия. Следователно, ако целта трябва да бъде постигната чрез конкретни действия, тогава тази цел трябва да бъде по-точно и по-прецизно определена. Общо взето дефинираната цел не функционира. Що се отнася до начина на постигане на целите, в понятията във висшето образование целта се подчертава, но връзката между съдържанието и методи и дейности не е пряка. Целта не е пряко свързана със конкретното съдържание, а планирането е съдържателно.

През призмата на настоящето

Що се отнася до качествените постижения и ефективното висше образование, учебните програми са най-важната основа за планиране, организиране и оценяване на учебния процес. Те имат централно място в образователната политика. Програмите за обучение обхващат съдържанието на образованието, преподаването и ученето. Поради тези причини иновацията на учебните програми и програмите привлича много по-голям интерес сред професионалната и широката общественост. Новата концепция на учебните програми се фокусира върху принципите, целите, съдържанието, дейностите и компетенциите, т.е. очакваните резултати. Въсъщност те изискват нов подход при планирането, организирането и осъществяването на висшето образование, което е в съответствие с новите изискванията тези които се учат в живота, както и социалните, икономическите и културните нужди. Най-важната промяна в развитието на концепцията е преместването на фокуса на образователния процес от планирането на съдържанието и програмирането към програмирането на целево съдържание. С други думи, изричният подход при определяне на очакваните ефекти - постиженията на тези, които учат (знания, умения, съдържание, ресурси, дейности) е разпознаваем. Това осигурява основа за измерване и проверка на постиженията и качеството на образованието. Следователно това е отлична възможност за учителите самостоятелно да определят учебното съдържание и методите на преподаване съответно с антропологичните, психологическите и

социално-културните предположения в които протича образователният процес. Това е възможност за изразяване на опита и творчеството на учителите. Основните характеристики на този подход са свързани с: използването на съдържанието и методите на преподаване за свързване на ученето и опита на тези които учат, гъвкаво организиране на уроците, насърчаване на индивидуалната дейност, както и насърчаване на социализацията и сътрудничеството в ученето. В контекст на промените и императивите на социалния прогрес образователните цели и задачи следват нуждите на съвременното общество. Следователно промените в обществото изискват промени в целите на образованието и възпитанието на всички образователни нива. Когато говорим за цели, ние чувстваме нуждата да подчертаем, че постигаме целите чрез специфични задачи, които са в съответствие с целите, а задачите са всъщност действията които се реализират и водят до целта.

Що се отнася до връзката между целите и съдържанията, промените в целите са съпътствани от промени в образователните съдържания и обратно. Новите цели налагат ново учебно съдържание, което е съвсем логично. Когато говорим за цели и съдържание, има опити за директно свързване на определена цел и съдържание в съществуващите учебни програми, основаващи се на цялостен и интегриран подход който обхваща индивида учащ се в цялост. Всъщност това е таксономичен подход към целите. Таксономията на целите във възпитанието и образованието във висшите училища има големи предимства като: позволяване на индивидуализиране на преподаването; определените цели по този начин помагат на учебния процес; така дефинирани цели са отлично средство за организиране на различни преподавателски дейности; така определени цели осигуряват адекватно преподаване; създаване на йерархия на целите и sukcesивност; помощ при диагностицирането на проблеми в преподаването. Така че таксономичният подход при определяне на целите прави тези цели по-оперативни, по-диференцирани, по-специфични и по-ясни. Това са цели, които интегрират знанието и дейностите. Необходими са по-нататъшни изследвания и ясно и последователно определяне на терминологията, както и създаване на причинно-следствена връзка между трите елемента което ще бъде по-близо до по-ефективни учебни програми в бъдеще.

Остава отворен въпросът колко педагогически работници във висшите учебни заведения познават основните дидактични закони и закони и колко от тях са способни да ги прилагат на практика.

Добре известен е основният модел на учебната програма който съдържа трите основни въпроса: какво? (съдържание да се изучава), защо? (цели които трябва да бъдат постигнати) и как? (организация на преподаването по отношение на методи, процедури, средства). И не само това, но има и връзка между тези три елемента. Съвременната и функционална учебна програма следва реда на елементите. Ефективната учебна програма започва от целта чрез съдържанието и учебния процес на края. Учебните стратегии се определят в края на цикъла на планиране, т.е. реда преминава от цели чрез съдържание към методи и дейности. С други думи, научната основа и определянето на съдържанието на възпитателно-образователните цели разкриват начините и средствата за тяхното постигане. От друга страна, на ниво на дидактиката на висшето образование трябва да се преодолее превъзходството на възприемчивите форми на преподаване и учене и да се даде възможност на учениците да придобият такава форма на обучение която според тях е важна от гледна точка на техните основни познания за бъдещата професия, подчертава Гойков. (2015, 100) Днес фокусът при трансфера на знания трябва да бъде поставен в комуникационната перспектива. Да се създаде критичен мислител означава да се развие личност. Те трябва да са партньори в преподаването и да станат партньори в експертни дискусии. Критичното мислене предполага компетентност в определена област, предмет или група. Компетентността никога не е без риск, тя е част от жизнената позиция, тя не е просто набор от интелектуални компетенции, изразява се по начин който излиза от обичайната рамка която изучава посочените а и дава посока. Този който създава ученици с критично мислене трябва да е наясно че те са еманципирани, те се движат по свой собствен път и първо трябва да опитат своето критично мислене пред своите преподаватели. Това е метакомпетентност което дава конкретна посока и собствен смисъл на специфичните компетенции. Накрая се създава впечатлението, че за всичко това е необходимо различно структурно подреждане на учебните занятия, което означава преди всичко работа с по-малка група студенти и изисква повече менторство, препоръчва Гойков. (2015,94)

Какво може да се заключи?

Въпросът за целите е основния проблем на дидактиката, педагогиката и всички образователни институции. Специфична характеристика на човешката дейност е неговата познавателна и телеологична природа. Както във всяка целенасочена дейност, така и в учебния процес определени цели се ръководят от този процес. В най-общ смисъл, целта е замислен и желан резултат след определена дейност. Възпитателно-образователните цели са идеално когнитивно-планирано одражение за възможния очакван резултат от възпитателно-образователния процес когато възприемат въздействието на различни фактори и условия. Ясната познавателна цел е определено предположение за подбор на адекватни методи и средства за нейното постигане. Дори когато се дефинира конкретно, тогава може да се определи съдържанието и средствата за постигането и. Това, от друга страна, дава възможност да се оцени ефекта от дейностите, както и да се проправи пътя за бъдещо развитие. Ако сме създатели на бъдещето, тогава какво образование имаме, такова бъдеще ще живеем.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Gojkov, G., Stojanović, A.(2015). Didaktičke kompetencije i Evropski kvalifikacioni okvir, Beograd: Srpska akademija obrazovanja
- [2] Gojkov, G., Rajić-Gojkov, A., Stojanović, A. (2014). Heurističke didaktičke strategije u visokoškolskoj nastavi, Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača "Mihailo Palov"
- [3] Künzli, R. (1998). „The Common Frame and the Places of Didaktik“, in B. B. Gundem and S. T. Hopmann, (eds.), Didaktik and/or Curriculum. New York: Peter Lang.